

Explosief geweld

handgranaten incidenten in Nederland, 2008-2019

Marieke Liem & Katharina Krüsselmann

Methodologische Verantwoording

a. Gegevensbronnen

Gegevens over incidenten van illegaal gebruik van handgranaten werden verzameld via een gestructureerde analyse van Nederlandse nationale, regionale en lokale kranten. Geschreven media hebben zich bewezen als een waardevolle gegevensbron voor het schatten van een groot aantal (zeldzame) strafbare feiten, waaronder moorden in verband met zelfdoding (Aderibigbe, 1997; Danson & Soothill 1996a; Liem 2010; Liem & Koenraadt, 2007; Malphurs & Cohen, 2002) , internet-gerelateerde moorden (Liem & Geelen, 2019; Liem & Geelen, te verschijnen; Yardley & Wilson, 2015), (illegaal) gebruik van vuurwapens (Archer et al., 1998; Barker & Human, 2009; Hedegaard et al., 1998; Nash, 2004) en misdrijven die doorgaans grote maatschappelijke onrust veroorzaken (Daniels et al, 2007; Danson & Soothill 1996b). Daarnaast blijkt uit recente berichtgeving, dat gevallen van illegaal gebruik van handgranaten vaak uitgebreide aandacht van nieuwsmedia krijgen (AT5, 2015; Derksen, 2018; Telegraaf, 2017; Van Hulst, 2019; Van Weezel & Vink, 2018; Venderbosch, 2018).

Ten behoeve van dit onderzoek werden krantenartikelen verzameld via de zoekmachine LexisNexis Academic, een elektronische database met nationale, regionale en lokale gedrukte media. Voor deze studie gebruikten we de volgende zoektermen: *Handgranaat NIET Tweede Wereldoorlog NIET vuurwerk OF granaat [Grenade] NOT Tweede Wereldoorlog [NIET] vuurwerk [Vuurwerk]*. Onze zoektermijn liep van 1 januari 2008 tot en met 30 april 2019. Het jaar 2008 is gekozen als afkappunt, omdat deze studie zich richt op de recente aard en omvang van handgranatengeweld in Nederland.

Incidenten werden opgenomen als ze zich hadden voorgedaan tussen 1-1-2008 en 30-4-2019, wanneer erover was gerapporteerd door nationale en/of regionale en/of lokale kranten, en wanneer ze voldeden aan onze inclusiecriteria, namelijk of ze een vermoedelijke criminele, dodelijke of niet-dodelijk gebruik van een handgranaat bevatten. Incidenten

werden uitgesloten wanneer (a) er een duidelijk niet-crimineel motief was, zoals per ongeluk gevonden handgranaten afkomstig uit de Tweede Wereldoorlog; (b) het handgranaten betrof die als vervalsingen werden beschouwd (bijvoorbeeld nepgranaten gebruikt voor re-enactments); (c) incidenten buiten Nederland plaatsvonden; (d) het andere explosieven (bommen, vuurwerk) betrof. In gevallen waarin een gebrek aan detail een juiste en volledige registratie verhinderde, werden aanvullende bronnen (rechterlijke uitspraken) over dezelfde zaak geraadpleegd. Deze informatie was voor een totaal van 16 zaken beschikbaar. Voor 21 andere incidenten konden de geregistreerde gegevens gevalideerd en/of uitgebreid worden met beschikbaar gestelde data van de politie, specifiek de coördinator vuurwapengeweld. Na het verwijderen van alle duplicaten en het toepassen van onze inclusiecriteria, werden een totaal aantal van 117 unieke handgranaten incidenten geïdentificeerd. Voor elk van deze incidenten werd gecodeerd en verwerkt met behulp van het statistische programma SPSS (v.23.0.0.3, IBM 2016).

b. Operationalisatie

Om een systematische analyse van alle 117 incidenten uit te kunnen voeren werden kenmerken van verschillende variabelen vastgelegd. Om de omvang van incidenten in kaart te brengen en een tijdruimtelijke analyse door te kunnen voeren, werden de locaties van misdrijven geregistreerd, in bijzonder de provincie, gemeente en specifieke pleegplaats waar de individuele incidenten plaatsvonden. Om onderscheid te maken tussen stedelijke gebieden en niet-stedelijke gebieden zijn we uitgegaan van de definitie van het Centraal Bureau voor Statistiek, waarbij we de omgevingsadressendichtheid hebben gebruikt. Categorieën variëren van “zeer sterk stedelijk” tot “niet stedelijk” (CBS, 2015). De variabelen “jaar”, “maand” en “dag” geven informatie over het tijdstip waarop de misdrijven plaatsvonden. Om uitspraak te kunnen doen over het dagdeel waarin het misdrijf werd gepleegd, hebben we nader onderscheid gemaakt tussen “ochtend” (06.00-12.00 uur), “middag” (12.00-18.00 uur), “avond” (18.00-0.00 uur) en “nacht” (0.00-06.00 uur).

De aard van het doelwit is nader gecategoriseerd in “object” of “individueel slachtoffer”, waarbij de objecten verder werden uitgesplitst in privéhuizen van verdachten of slachtoffers; winkels, restaurants of vergelijkbare locaties voor vrijetijdsbesteding; publieke locaties en bedrijven. Bijzondere aandacht verdient de definitie van “slachtoffer”: terwijl we in onze dataregistratie een duidelijk verschil maken tussen aanslagen tegen

objecten (zoals een café) en aanslagen tegen mensen, waren de grenzen tussen deze twee categorieën niet altijd even duidelijk. Er zijn gerapporteerde incidenten, waarbij handgranaten voor een huis zijn gevonden, maar waarbij een zeer concrete aanwijzing bestond, dat de handgranaat een directe bedreiging tegen één van de inwoners van het huis vormde, bijvoorbeeld wanneer deze inwoner bekend was binnen het criminele milieu. Wanneer deze aanwijzingen aanwezig waren, hebben we de incidenten als aanslag op een persoon geregistreerd.

Ten slotte werden data van eerder begane strafbare feiten op basis van (a) de verdachten of (b) de locatie vergaard om inzicht te bieden in verbanden tussen misdrijven, en opheldering door de politie.